

La última carta als reis de Can Faja: breu història d'un comerç manlleuenc

ELOI RUBIO

El 24 de desembre de 2019, baixava la persiana per últim cop la popular botiga de joguines Faja.

Els orígens d'aquest comerç manlleuenc es remunten a l'any 1943, en plena postguerra i durant la segona Guerra Mundial. En aquell moment Xavier Faja Alabern, un mecànic que havia treballat a Ca l'Escolà, una fàbrica tèxtil a enfront del pont de la Gleva, va decidir muntar un petit taller de reparacions de bicicletes a la cantonada entre el carrer de Sant Domènec i el carrer de Sant Ferran. Per complementar el taller, a finals de la dècada de 1940, va obrir una petita botiga situada als baixos del domicili familiar al carrer Sant Domènec 1, on venia instruments de caça, pesca i, durant el Nadal, joguines.

La família Faja va decidir fer un més pas enllà i endinsar-se en el món del motor. L'any 1959 va obrir una exposició de motocicletes i bicicletes al carrer del Pont 43, i al passeig de Sant Joan 29 hi tenia el taller on feia les reparacions i la compravenda de vehicles. A la dècada que va del 1950 al 1960 en Xavier Faja, a més de reparar i vendre motos, oferia també un servei de pàrquing amb vigilància, sobretot els diumenges a matí. Els vehicles se situaven en renglera, davant del local del passeig de Sant Joan. Un dels col·lectius que utilitzava més aquest servei eren els feligresos, la majoria pagesos procedents de les masies situades als afores de Manlleu, que anaven a missa.

Seguint amb la línia emprenedora dels Faja, l'any 1964 van obrir un

Botiga de Can Faja a la cantonada entre el carrer del Pont i el carrer de Sant Domènec. Foto: E. Rubio

negoci de lloguer de cotxes sense conductor. Foren els primers a oferir aquest servei a Manlleu. Van començar amb tres SEAT 600 i dos anys després ja tenien un estoc de set turismes per llogar.

Els vehicles de motor, i els automò-

L'any 1984 va agafar les rendes de la botiga la filla petita de la família, la Maria Rosa Faja

bils en particular, van marcar profundament l'activitat de la família. A finals de la dècada del 1960 obren un taller mecànic, al carrer del Pont 63, dirigit pel mateix Xavier Faja Alabern i els seus dos fills, en Xavier i en Josep. Anys més tard, la multinaci-

onal francesa Renault apostaria pels Faja per dirigir una de les seves franquícies a la ciutat de Manlleu. Amb el temps el taller de la família es va transformar en un concessionari de cotxes i es va ubicar en un nou edifici, al Passeig de Sant Joan 150.

La petita botiga, que havien obert a finals dels anys 1940 al carrer de Sant Domènec 1, va anar prosperant. Els Faja van veure que els joguets es podien vendre tot l'any i no només en el període nadalenc. Amb la voluntat de consolidar el negoci de les joguines i com que l'espai era reduït van decidir prescindir dels productes que es venien menys, els relacionats amb la caça i pesca. D'aquesta manera, Can Faja es va convertir en un comerç foca-

Motos aparcades en renglera davant del local passeig de Sant Joan 29, l'any 1959. Foto: Museu del Ter

litzat en el món de les joguines i en el material esportiu i escolar. L'any 1984 va agafar les rendes de la botiga la filla petita de la família, la Maria Rosa Faja. Nascuda l'any 1953, des de molt jove ja estava darrere el taulell, assessorant la clientela a escollir els millors productes per cada ocasió. Els Faja tenien una gran varietat de joguines; es caracteritzaven per tenir jocs poc comercials i difícils de trobar. Els adquirien a les fires

de joguets nacionals i internacionals com la de València o la de Nuremberg. Durant molts anys, un dels productes estrella van ser els jocs de Lego. Can Faja va ser una de les primeres botigues manlleuenques a tenir-ne, atès que els seus propietaris els van descobrir en una fira de joguines. La marca danesa Lego, només distribuïa a Espanya una part del seu catàleg. Però els Faja, com que compraven directament a fàbrica,

Interior de la botiga de joguines. Foto: revista El Ter

tenien peces úniques molt difícils de trobar a la península.

A partir de l'any 2008 Joguines Faja es va endinsar en el món del comerç digital, venent productes de manera telemàtica a través del seu portal web, allà hi havia 6.000 articles que es podien adquirir a distància. A més, els clients més habituals rebien un butlletí d'informació setmanal, on s'explicaven les novetats de la botiga.

Sovint, quan pensem en Can Faja, tothom té present la botiga situada a la cantonada entre el carrer del Pont i el carrer de Sant Domènec. Allà és hi havia més activitat. En el seu interior s'hi podia veure l'exposició d'Escalèxtric, els Playmobils, peluixos exclusius com el del Serpent de Manlleu, el material esportiu o els nombrosos jocs que omplien les parets de l'establiment, entre molts altres productes. Sens

Joguines Faja és un exemple del conjunt de botigues familiars que amb els anys han anat desapareixent

dubte, un dels moments especials era per Nadal. Des de feia més de seixanta anys, en un dels aparadors hi havien exposades totes les figures del pessebre que la gent podia adquirir i acompanyaven el personatge més icònic de Joguines Faja: el Patge. Ell era l'encarregat de recollir a la seva bústia les cartes que els infants, il·lusionats, havien escrit als Reis Mags.

La botiga del carrer de Sant Domènec tenia un local complementari, el del carrer del Pont 43, menys conegut pel públic. Allà s'hi exposava una gran quantitat de bicicletes, cuinetes, tricicles, etc. I a l'època de la campanya escolar hi havia una gran col·lecció de motxilles i material per la quitxalla. Curiosament, aquest era el lloc on Xavier Faja Alabern havia muntat l'exposició de motos l'any 1959, donant-se la paradoxa que el material havia canviat. Però fins fa no

gaire aquell espai encara servia per al seu propòsit inicial, que la gent veiés i toqués els productes que volien comprar.

Joguines Faja forma part d'aquell conjunt nombrós de botigues familiars que hi havia a arreu del territori i que al llarg dels anys han anat desapareixent. En el cas de Manlleu, aquest establiment se suma a una llarga llista de comerços emblemàtics que han abaixat la persiana, com per exemple la històrica merceria de Can Vilamala o la fonda de Can Xaran. Tots ells representen un model de negoci familiar, que a causa de la falta de relleu generacional o per la competència de les grans superfícies i les plataformes d'internet han fet inviable la seva continuïtat.

Maria Rosa Faja, a la botiga de joguines. Foto: revista El Ter

El patge

Últim cop que el Patge va ser a la porta de Can Faja l'any 2019. Foto: Museu del Ter

No hi ha dubte que un dels elements més màgics de Can Faja era el Patge, que any rere any recollia les cartes que els més petits de la casa enviaven als Reis Mags.

És una figura feta de cartró pedra, d'aproximadament uns 1,80 metres d'alçada i està engalanada amb un vestit i una capa, de color verd. Un dels trets més característics és la seva llarga barba morena i la bústia daurada on es dipositen les cartes. No sabem el moment exacte que el Patge va començar a "treballar" a Can Faja, però segons sembla aquesta figura en va substituir una de més antiga de només mig cos. Tot fa pensar que el patge actual de Joguines Faja va ser adquirit a la botiga barcelonina "El Ingenio", on es va vendre des de la dècada de 1940 fins a 1970. Els encarregats de la seva realització van ser, primer, els obradors de Lambert Escaler (fins a la seva mort, l'any 1957) i el taller d'Isidre Vallès després, fins a mitjans de la dècada de 1970. La

comercialització anava a càrrec de l'empresa La Industrial Bolsera, que els va vendre per tota la península.

Amb el pas dels anys, i per la "feina" que realitzava la figura del patge es va convertir en una insígnia, començant per la família, que li tenia molta cura i estima. Sempre atents al lluïment del patge, el van restaurar diverses vegades. Primer se'n va encarregar l'artista manlleuenc Jacint Riera i després a l'empresa Vicus.

Una de les últimes "joguines" que va sortir de Can Faja va ser el seu patge. Abans d'abaixar la persiana, la Maria Rosa Faja el va donar al Museu del Ter.

Actualment el personatge continua amb la feina pel qual s'havia creat, que era la de recollir les cartes dels infants que escrivien als Reis Mags, per això cada Nadal es podrà trobar l'històric Patge de Can Faja a l'entrada de l'Ajuntament de Manlleu.